

Бориша Шањић

докторанд

Канонски приступ начину пријема расколника у Цркву

Сажетак: Тема Пријема обраћеника у Цркву је увијек савремена и врло захтјевна тема. Црква се са њом суочавала од најранијих времена, затим кроз цијели свој историјски ток, па све до данашњих дана. Циљ овога рада је да се ова тема поново актуелизује управо због потребе да се изнесе Канонска традиција Цркве у односу на овај проблем, да би се лакше одговорило на савремене изазове. Ово питање у себи садржи многе теме: питање Тајни које се врше код неправославних (гдје се посебна пажња увијек обраћала на Тајне Крштења и Свештенства), питање примјене акривије и икономије у канонима, питање граница Цркве као и формирање три начина пријема обраћеника. Сагледавајући однос Цркве према обраћеницима који прилазе Цркви са жељом за поновни пријем, јасно нам је да се Црква суочавала са њима увијек са мудрошћу и независно од зилотских утицаја и са јасном свешћу за очувањем канонског поретка и заштите догмата Цркве. Такав начин је неопходан и у наше вријеме, које је посебно оптерећено и бременом односа према Римокатоличкој Цркви као и према Протестантима. Посебно је значајан дијалог са Римокатолицима јер је оптерећен многобројним историјским проблемима који су, нарочито за Православне, пуни тешких и драматичних искустава. Управо због тога ова тема није ни мало лако решива и изискује велику опрезност и избјегавање дрзоплетости. Потребно је разјаснити недоумице и зато Православна Црква води дијалог са неправославним на основу верности апостолском и светоотачком Предању Православне Цркве, учењу Васељенских и Помесних Сабора. При томе се искључују сваки догматски уступци и компромиси у вери.

Став Православних је да за неправославне пут уједињења јесте пут исцељења и преображења догматске и канонске свести.

Кључне ријечи: обраћеници, Тајне, канони, дијалог

I. Увод

Тема која се данас пред нама отвара, *Начин њримања расколника и јерейика у Цркву*¹, није нимало једноставна и првенствено је једно богословско питање које дубоко задире у суштину Православне вјере. Због тога се Црква са овом темом суочава трезвено и независно од зилотских утицаја и мешања, и увијек са јасном свешћу очувања канонског поретка и заштите догмата Цркве.

Да би се одговорило на питање на који начин се могу примити обраћеници назад у Цркву, неопходно је одговорити на питање које је почетак решавања наше теме, а то је могућност вршења Светих Тајни ван Цркве. То питање је постављено од најранијих времена у Цркви. Свете Тајне сједињују са Господом Исусом Христом

¹ О разликовању ова два термина погледати у часопису *Богословље* 2 (2008), 84-108. стр.

Свети Јован Златоусти каже да је раскол исто тако велико зло као и јерес, јер разара јединство и пуноћу Цркве. РГ 62,79. Такође, занимљиво је запажање Николаја Афанасијева који каже: „Сем тога, само црквено мњење сматрало је да раскол подрива Католичанску веру у истој мери као и јерес“, *Сћуйање у Цркву*, Епархија жичка, Краљево 2008, 202. стр.

све чланове Цркве и то све народе свих времена, те тако сви постају „једно у Христу Исусу“². То јединство вјерних почиње са Светом Тајном Крштења, продужује се кроз остале Свете Тајне а врхунац тога јединства јесте у Тајни Евхаристије, кроз коју се остварује насавршеније јединство вјерних са Христом, а тако и међусобно јединство самих вјерних³. Зато и јесу толико јасне ријечи протојереја Николаја Афанасијева (1893–1966) да: „Црквени Чин чијим посредством се обавља пријем у Цркву укључује Свете Тајне Крштења и Миропомазања, као и Евхаристију, у којој новопримљени члан Цркве учествује први пут“⁴. Овај поредак је начин на који неко постаје Хришћанин, постаје део Тјела Христовог, члан Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве. Тај поредак се одржао у Цркви од њеног почетка до данас. Ово се односило на оне који први пут приступају Хришћанству. Међутим, у животној Цркви, од најранијих времена, јавило се питање на који начин могу бити примани у Цркву они који су од ње отпали у јерес или раскол.⁵

Решавање овог проблема првенствено је захтјевало јасан став Цркве према тајнама које се врше код обраћеника; наравно на првом мјесту је питање валидности Свете Тајне Крштења као тајне којом се улази у Цркву, и Свете Тајне Свештенства као тајне којом се улази у клир. Ово питање је у најранијим временима изазвало расправе између светог Кипријана Картагенског и папе Стефана.

Канонска традиција Цркве, посебно изражена кроз каноне Првог и Другог Васељенског Сабора, Лаодикијског Помесног Сабора, Картагенског Помјесног Сабора, Трулског Сабора и канона светог Василија Великог, пружа нам увид у то како су настала три начина примања обраћеника у Цркву.

II. Канонска традиција Цркве у погледу пријема расколника и јеретика у Цркву

Постоје многобројни Канони као и многи св. Оци Цркве који свједоче о томе да је Црква на јерес гледала као нешто што је супротно природи саме Цркве (68. и 69. канон Картагенског сабора, 16. канон Седмог Васељенског Сабора...).

Оци Цркве и Сабори приликом доношења канона користе, посебно према јеретицима, врло оштре ријечи. Тако се јеретици карактеришу као **нечисти, непријатељи Христа, светогрдници и грешници**⁶, како их назива св. Кипријан Картагенски и Оци сабрани на Сабору 255. године. Даље, 1. канон Трулског сабора каже за јеретике да су **непријатељи истине**⁷, док се по 57. канону Картагенског Помјесног Сабора 401. године, јерес карактерише као **заблуда и поквареност**⁸.

Пошто су јеретици сами себе одсјекли од „Тјела Христовог“, канони забрањују улазак јеретика у храм, посебно за вријеме св. Литургије, као и заједничку молитву Православних и јеретика (45, 64, 70. Апостолски канони; 6, 32, 33, 37, 38. Лаодикијског Помјесног Сабора), па и неке случајеве заједничког појављивања на јавним мјестима (11. канон Трулског сабора). Одлучност са којом је Црква забрањивала молити се заједно са незнабошцима, јеретицима, расколницима и свима уопште

² Гал. 3, 28

³ 1. Кор. 12, 13

⁴ Протојереј Николај Афанасијев, *Ступање у Цркву*, Епархија Жичка, Краљево 2008, 172. стр.

⁵ По ријечима еп. Никодима (Милаша): „Црква прима свакога, који јој се са покајањем за своје заблуде и чистом вјером обраћа, ма какву да је он вјеру прије исповиједао“, *Православно Црквено Право*, фототипско издање, Београд-Шибеник 2004, 589. стр.

⁶ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, 545–546. стр.

⁷ Исто, 138. стр.

⁸ Исто, 345 стр.

који су одлучени од Ње, свједочи о томе да то није просто „педагошко“ начело, већ реално гледиште да ван Цркве нема и не може бити спасења. Управо због тога су и донесени многобројни канони који о томе говоре и који под претњом казне искључења из Цркве упозоравају какав треба да буде однос према јеретцима⁹.

Иако овакви ставови одузимају сваку наду да се јеретици могу вратити Цркви, видећемо да наду, заправо, пружају исти ти Канони и св. Оци који говоре о могућности и начину на који они могу бити (поново) примљени у Цркву.

Поделе су се јавиле у црквеном животу већ и у апостолској епохи. „Чудим се — писао је апостол Павле у Посланици Галатима — да се од Онога који вас позва благодаћу Христовом, тако брзо одвраћате на друго јеванђеље, које није друго“ (Гал. 1.6).

После апостолске епохе најопаснији духовни непријатељи хришћанства били су гностици. У борби са гностицизмом учење Цркве бранио је св. Иринеј Лионски.

Крајем другог и почетком трећег века појавили су се нови јеретици и расколници: као што су Монтан и Новацијан, Павле Самосатски и Савелије.

Упоредо са одбраном вјере, јавила се потреба за решењем питања пријема оних који су хтели поново да се врате у Цркву, те се врло рано воде озбиљни спорови око тог питања.

У разним Помесним Црквама према одступницима се односило неједнако. У једним Црквама обраћеници нису поново крштавани, а у другим јесу. У Римској и Александријској Цркви био је снисходљивији однос према расколницима: њих нису поново крштавали него су их примали тако што би епископ полагао руке на њих; што су неки касније тумачили као миропомазанье, а други као опраштање грехова и благослов. Међутим, у Азијским и Афричким Црквама пракса је била строжија: крштење примљено од јеретика и расколника сматрано је безблагодатним и непостојећим па су обраћеници крштавани.

Већ почетком трећег вјека почеле су расправе о пријему Монтаниста у Малоазијске Цркве. На Саборима у Иконији и Фригији (230–235. год), под предсједништвом Фирмилијана Кесаријског одбачено је јеретичко крштење, те су Монтанисти крштавани приликом пријема у Цркву. Исто су учинили и Афрички сабори (220. год.) у Картагени.

Средином трећег века између епископа римског Стефана и св. Кипријана Картагинског дошло је до спора по питању Новатијанове шизме. Новатијани су били расколници, крштени у Име Свете Тројице. По мишљењу Римске цркве и њеног епископа Стефана, није било могуће да се поново крштавају, јер се таква пракса сукобљава са канонским предањем Цркве које је изражено у 47. Апостолском канону који каже да се не може изнова крстити онај који је истински крштен.

Св. Кипријан Картагински је инсистирао на потреби да се изнова крсте они из Новатијанове расколи који прилазе у Цркву, јер по његовом учењу благодат Божија не дејствује ван Цркве. Кипријан је био свјестан да овај проблем изискује решавање питања: „Да ли код јеретика и шизматика постоје Тајне? Да ли су валидне Тајне које они врше?“ То учење је формулисано на сабору у Картагени (255. год.) под предсједништвом св. Кипријана Картагенског, гдје се каже: „...нико се не може крстити изван Католичанске (Православне) Цркве, јер: само је једно Крштење, које у Католичанској Цркви постоји... Треба, зато, очишћавати и освећивати најпре

⁹ Апостолски канони 10, 11, 45, 46, 64, 70 Погледати и каноне 2 и 4 Трећег В. Сабора; 6, 9, 32, 33, 34, 37 Лаодикијског сабора; 9. канон Тимотеја Александријског

воду од (стране правога) свештеника, да могне само Крштење збрисати грехе крштаваног човјека... Како пак може очистити и осветити воду који је сам нечист, и код кога нема Духа Светога.¹⁰

Богословско учење Кипријана и Црква Истока се у стварности осликава у Апостолским канонима (46, 47. и 68.)¹¹ који не прихватају као валидне тајне (Крштење, Свештенство и Евхаристију) које обављају јеретици и осуђују оне који их сматрају за валидне. Несумњиво је да су св. Кипријан и епископ римски Стефан били истог мишљења по питању непоновљивости Свете Тајне Крштења.

У тумачењу 47. апостолског канона еп. Никодим Милаш (1845–1915) када говори о валидности јеретичког рукоположења сматра да се мора утврдити у којој мери то друштво одступа од православне вјере, да ли се у том друштву на свештенство гледа као на божанску установу и да ли се у дотичном иновјерном друштву сачувало Апостолско прејемство.

Дакле, Црква је свештенство, из једног таквог друштва, у којем се Апостолско прејемство очувало и нису гријешили против основних хришћанских истина, примала у своју заједницу без поновног рукоположења.

Четресто деветнаесте године одржан је Поместни Картагенски Сабор који је донео 133 правила. Много тих правила (57, 67, 68, 91 итд.) тиче се присаједињавања Донатиста Цркви, углавном свештенослужитеља, који су рукоположени у расколу. Тако, 68. правило гласи: „Рукоположенима од стране Донатиста, ако се исправе и хтедну прићи Католичанској вери, не треба ... одрећи примање и признање у њиховим почастима...“¹².

Видимо да Црква већ од Првог Васељенског Сабора икономише по питању пријема јеретика и расколника. Осми и деветнаести канони решавају питање пријема Новацијана и Павлијаниста. Осмим каноном овога сабора одређује се да Катари, то јест Новацијани, чак и клирици буду примани уз писану изјаву којом се одричу својих заблуда, и да исповједају Православну вјеру. Затим канон каже: „полагањем руку на њих остају у клиру“¹³.

Термин *полагање руку* тумачен је различито. Неки су сматрали да означава помазање Светим Миром¹⁴, док су други сматрали да *полагање руку* означава благослов као знак пријема у заједницу¹⁵.

¹⁰ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, 544–545. стр.

¹¹ 46. Апостолски канон: „Епископа или презвитера, који признају крштење или жртву јеретика, наређујемо да се свргну. Јер, како се слаже Христос са Велијаром? или какав удео има верни са неверником?“ (2. Кор. 6,15), Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 48.

47. Апостолски канон: „Епископ, или презвитер, ако изнова крсти онога који истински има Крштење, или ако не крсти онога који је од нечестивих био оскрнављен, нека се свргне; јер исмејава Крст и смрт Господњу и не разликује свештенике од псевдо-свештеника.“; исто, 48–49. стр.

68. Апостолски канон: „Ако неки епископ, или презвитер, или ђакон, прими од кога друго рукоположење, нека буде свргнут и он и који га је рукоположио; осим ако докаже да је први пут имао рукоположење од јеретика. Јер који су од таквих крштени или рукоположени, не могу бити ни верни ни клирици.“; исто, 53. стр.

¹² Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, 352. стр.

¹³ „О онима који се некада називају Катари (Новацијани), а приступају Католичанској (Саборној) и Апостолској Цркви, овај Свети и Велики Сабор одлучи да, полагањем руку на њих, тако остају у клиру. Али пре свега треба писмено да исповеда да прихватају и следују догматима Католичанске (Православне) и Апостолске Цркве...“; еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 72.

¹⁴ ΡΙΣ, Ράλλη, Γ.Α. — Ποτλί, Μ., Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων τῶν τε αγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ ἱερῶν οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων, καὶ τῶν κατὰ μέτρος αγίων Πατέρων, τ. Α` – Δ` (φωτοτυπική ανατύπωση 1992) εκδ. Γρηγόρη, τ. Β`, стр. 136.

¹⁵ Еп. Атанасије (Јевтић) каже да то не значи: „рукополагање (изнова), него само благосиљање (εὐλογία), као знак пријема у Црквену заједницу“, наведено дјело, стр. 73.

По мишљењу епископа Никодима Милаша (1845–1915) при преласку новацијанских клирика православни свештеник мора положити на њихову главу руке, како то врши при Тајни Покајања¹⁶.

Међутим, тај исти начин није важио за Павлијанисте, јер су били антитринитарци па се њихово крштење зато није ни признавало и они су крштавани, или како се каже деветнаестим правилом Сабора, „изнова крштени“¹⁷.

Јасно нам је из ових правила (8. и 19.) Првог В. Сабора да је у питању решавање конкретних случајева: у првом случају, 8. правилом, решава се питање Новатијана, док у другом случају, 19. правилом, се решава питање Павлијаниста. Из тога, дакле, можемо да закључимо да се не нуди ниједно универзално решење него је неопходно испитивање сваког случаја понаособ.

Посебан допринос овој теми у канонском предању Цркве даје св. Василије Велики. Као одговор на канонска питања св. Амфилохија Иконијског, св. Василије Велики сврстава одступнике у три групе: јеретике, расколнике и самовољне или парасинагоге.¹⁸

У датом правилу јасно је да је чин пријема у Православну Цркву условљен мјером одступања у учењу тог раскола или јереси од Православног учења. Јеретике, пошто кваре саму суштину вере, св. Василије ставља у равнину са Јудејима и незнабожцима. Њихово крштење се не прихвата и они који прилазе из јереси примају се кроз крштење; док се крштење расколника и самовољних тј. парасинагога, који су одступили од православне вере у мање важним питањима, признаје важећим. У посебним случајевима свештенослужитељи расколници примају се у постојећем чину.

Поред наведених канона, као основ за изучавање ове теме, издвајају се и канонон Лаодикијског Помјесног Сабора, и то 7. и 8. правило. Седмим правилом сабор је установио пријем Новатијана кроз анатемисање њихове и сваке друге јереси, док за пријем Монтаниста осмо правило као услов одређује крштавање.

8. и 19. правило Никејског Сабора, 7. и 8. правило Лаодикијског Помјесног Сабора и 1. правило светог Василија Великог чине основу свеобухватне одлуке о присаједињавању Цркви јеретика и расколника, која је формулисана седмим правилом Другог Васељенског Сабора.

Према 7. правилу Другог В. Сабора: „**Који од јеретика приступају Православљу и уделу спасаваних¹⁹, примамо (их) по следећем поретку и обичају; Аријанце и Македонијанце, и Саватијанце и Новацијане, који се називају катарима и левима, и**

¹⁶ еп. Никодим (Милаш), *Правила Православне Цркве са шумачењима*, књ.1, фототипско издање, Београд-Шибеник 2004. стр.203.

¹⁷ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 78.

¹⁸ „Јер су стари (Оци)оценили да се признаје само оно крштење које ниучему не одступа од (праве)вере. Зато су једне (групе)назвали јереси, друге расколи, а треће парасинагоге. Јереси су они који су сасвим отцепљени и отуђени од саме вере (Цркве); а расколи су они који су се због неких Црквених разлога и излечивих (=поправљивих) питања разишли међу собом, а парасинагоге с сабрања (=незаконити) (незаконити)која бивају од непокорних презвитера или епископа, или од (црквено) невоспитаног народа... Раскол је када и покајању (неки) имају разлику према онима који припадају Цркви. Јереси су, на примјер: Манихејаца, Валентинијанаца, Маркиониста и самих ових Пепузијанаца(=Монтаниста), јер је (ту) непосредно разлика у самој вјери у Бога. Зато се изволи онима од почетка(=Оцима-да одреде): крштење јеретика сасвим одбацивати; а оно расколника, пошто су они још из Цркве, прихватити; а оне који су у парасинагогама, пошто се поправе достојним покајањем и обраћењем, треба опет присаједињавати Цркви, тако да често и они који су у степену (=клиру црквеном) отишли са непокорнима, када се покају, примају се у исти степен (τάξις=поредак=чин) (1 правило св. Василија Великог), Исто, стр.457–458.

¹⁹ Ова синтагма: „уделу спасаваних“ је јасно сведочанство свјести Цркве да је спасење могуће једино у Цркви.

Тесарескедекатите (=Четрнаест/однев/нике) или Тетрадите, и Аполинаријевце — примамо пошто поднесу писмену изјаву (λιβέλλου-) и анатемишу сваку јерес која не учи како учи Света Божија Католичанска и Апостолска Црква; и запечаћујемо их, то јест прво помазујемо Светим Миром чело, очи, ноздрве, и уста и уши, и запечаћујући их говоримо: Печат дара Духа Светога! Евномијанце пак, који се крштавају једним погњурењем, и Монтанисте, који се овде зову Фригима, и Савелијанце, који научавају ијопаторство (ιουπατοριαν = „синоочинство“ = монархијанизам) и друге неке опачине чине, и све остале јереси – пошто их овде има много, нарочито које долазе из Галатијске земље — све њих, који хоће да приступе Православљу, примамо као Јелине (=многобожце): и први дан их чинимо Хришћанима, други оглашенима, затим их трећи (дан) заклињемо трикратним дувањем у лице и уши, и тако их поучавамо (у вери) и чинимо да дуго времена пребивају у Цркви (=Храму) и да слушају Свето Писмо, и тада их крштавамо²⁰.

Оно што посебно привлачи пажњу у овом канону је то да Сабор такве јеретике као што су Аријанци и Духоборци прима без Крштења. Овај Сабор снисходи и прихвата и јеретике само са Миропомазањем, али са претпоставком да су крштени у Име Свете Тројице, по црквеној форми, тј. троструким погружењем.

Тако се учврстила пракса и уобличио се поредак примања оних који желе да се врате у Заједницу са Црквом, као што нам и свједочи Тимотеј, презвитер Велике Цркве: „Налазимо три праксе примања оних који приступају светој Божјој католичанској и апостолској цркви, а прва је примање светим крштењем, а друга је не крштавањем, него помазивањем светим миром, и трећа је нити крштењем нити миропомазањем, него само анатемисањем своје и сваке друге јереси“²¹.

Завршетком канонског законодавства Древне Цркве које се односи на примање јеретика и расколника јавља се 95-то правило Трулског Сабора. У том правилу скоро дословно се понавља текст већег дела седмог правила Другог Васељенског Сабора. Понављање 7. канона Другог В. Сабора од стране 95. канона Трулског Сабора, потврдило је и утврдило дотадашњу праксу, с тим што је Трулски Сабор својим 95. правилом уредио начин пријема оних јеретика који су се појавили у међувремену између ова два Сабора, посебно оних јереси које су одбациле Христолошку догму, као што су Несторијанци и Монофизити.

Значај овога канона је у томе што је, по речима еп. Никодима Милаша (1845–1915): „Овим правилом трулскога сабора изравнана и она разлика, која је поглавита у првим вијековима постојала у појединим помјесним црквама, кад су се имали примати у цркву разни јеретици и расколници, а уједно је гласом васељенске цркве установљена у овом стална норма за будућа времена... Ова три чина примања неправославних у цркву важе и имају потпуну снагу и данас у нашој православној цркви“²².

Као што видимо формирала су се три начина примања обраћеника у Цркву: **Кршћењем**, оних код којих се крштење није признавало било на основу неисправне вјере било на основу неисправне праксе. – **Миропомазањем**, оних чије се крштење признавало уз одрицање од заблуда и потписивањем писменог исповједања вјере (λιβέλλον). — **одбацивањем иојрешној учења** и потписивањем исповједања вјере (λιβέλλον).

²⁰ Еп. Атанасије (Јевтић), наведено дјело, 90–91. стр.

²¹ *Τιμοθέου πρεσβυτέρου* PG 86, 69A.

²² Еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, фототипско издање Београд-Шибеник 2004, књ.1. 584. стр.

Искуство Цркве и Црквено Предање нам свједоче да је расколницима и јеретицима могућ приступ и повратак у Цркву, у пуно јединство са вјернима, али пошто првенствено одбаце своје лажно учење, како у вјери тако и у животу. Они се тада од стране Цркве не сматрају, по ријечима еп. Атанасија Јевтића (1938), као да „почињу од нуле“²³. Код њих Црква препознаје нешто од онога што су они изнијели са собом приликом пада у заблуду и самоизбацивања из Цркве. О томе нам свједоче канони које смо навели до сада.

Оно што је увијек било центар испитивања и питање које је прво решавано, јесте колико је остала неокрњена Православна вјера код обраћеника, њихово учење и пракса, и колико је остала неоштећена канонска структура оних који се због неког разлога налазе изван Цркве, а сада долазе са захтјевом за поновним пријемом у Цркву.

При разматрању свих ових питања Православна Црква не треба да се руководи строгошћу судије, већ искреним саосјећањем и љубављу и пастирском бригом за спасење свих људи, што и јесте мисија Цркве. Али, истовремено је потребна опрезност и уздржаност, да не би била нарушена чистота Православне вјере.

Бављење овом темом нема за циљ изношење неког универзалног решења, нити прављења компромиса ради постизања лажног јединства са било којом групом која покаже интересовање за јединство са Православном Црквом.

Једно од питања на које се мора обратити посебна пажња јесте начин пријема Римокатолика у Цркву. Иако је ово питање одувјек било осјетљива тема и можемо рећи не баш популарна, нужно је изложити канонску традицију цркве не подлежући никаквим тренутним околностима, било да су односи међу Православнима и Римокатолицима добри или лоши.

III. После раскола

После три и по века од Трулског Сабора десило се одељивање Римске Цркве од Васељенског Православља, 1054. год. У прва четири века после одељивања јавила су се разилажења у пракси присаједињавања Латина Православљу — примани су и по првом, и другом и трећем чину. Пракса је варирала у зависности од времена и околности.

Пракса крштавања римокатолика је нарочито учестала после Крсташких ратова (13 вј).

Међутим, Цариградски Сабор 1484. године утврдио је посебан чин пријема²⁴ за Латине који предвиђа за њих Миропомазање, уз претходно одрицање од заблуда и писмено исповједање вјере (λιβέλλον). Касније је та пракса била примењена и на Протестанате.

Као реакција на дјеловање латинских мисионара на Истоку, Цариградски Сабор 1756. године доноси одлуку коју су потписали Цариградски Патријарх Кирило V, Александријски Патријарх Матеј и Партеније Јерусалимски. У одлуци се каже да се Западни хришћани при преласку у Православље примају по првом чину, заједно са неверујућим, односно Крштењем. Иако се у самој одлуци не спомињу Римокатолици, из садржаја се види да се односи на њих. Али и поред ове Саборске одлуке, ипак се пракса Крштавања Латина који прелазе у Православље није одржала и ра-

²³ Исто, 17. стр.

²⁴ *Последовање њимања Лайина у Православну Цркву. Издао Свети и Велики Сабор за оне који се враћају из лажне јереси у Православну и Саборну Цариградску Цркву а и у њи најсвјетлије Пајријаршије Исџока, односно Александријску, Анџиохијску и Јерусалимску*, РПС т.Е, стр. 143–147

ширила по свим Православним Помјесним Црквама; тако да је 1875. год. донешена одлука по којој се начин пријема обраћеника из Римокатолицизма оставља на слободно расуђивање локалним епископима.²⁵

Пракса примања римокатоличких обраћеника у Православље такође је варијала и у Русији. Московски Сабор, 1620. год, установио је примање Католика и Унијата у Православну Цркву кроз Крштење²⁶. Међутим, Велики Московски Сабор 1667. године, је то поништио, и на основу одлуке Цариградског Сабора 1484. године, доноси одлуку по којој се Римокатолици примају у Православље без Крштења.

У схолији на седми канон Другог В. Сабора када говори о пракси Крштавања Римокатолика, еп. Никодим Милаш (1845–1915) каже: „По пракси грчке цркве, морају бити крштени римокатолици, кад у православну цркву ступају. То је практика искључиво грчке цркве, дочим у Русији и код нас Срба римокатолици се примају без новог крштења“²⁷.

IV. Епилог

Јасно је из целокупног канонског Предања Цркве да једини пут који јеретике и расколнике води у Цркву јесте пут покајања.

Црква се не бави питањем раскола и јереси и тајни које се код њих врше, све до момента док они не покајавши се за своје преступе не изразе жељу да се врате у Цркву, или како нам говоре Оци Цркве Другог Васељенског Сабора, да постану: „удео спасаваних“.

Повратак јеретика у Цркву често изискује јасну реакцију Цркве на све оно што тај њихов повратак са собом доноси. Јер, њихов повратак значи и доношење терета њиховог учења и обичаја, које Црква треба да сагледа и оцјени као прихватљиве или не. А посебно у случају оних који се препознају као Хришћани. Све док остају упорни у својој заблуди, они се налазе ван Цркве јер: „шта има праведност са безакоњем; или какву заједницу има свјетлост са тамом?“ (2. Кор. 6,14).

Начин примања расколника и јеретика у Цркву је тема која се непрестано појављује и која у стварности чини једну увјек актуелну тему.

Завршићемо речима Св. Јована Златоустог: „Сви заједно молимо се за браћу нашу да нам се поврате, и да заволе мир; да бисмо сви једнодушно, једним устима, славили Бога и Оца Господа нашег Исуса Христа, са Светим Духом, Које слава и држава, сада и увјек и у вјекове вјекова. Амин.“ (PG 48,872)

Summary: The issue of the acceptance of those who convert to Orthodox Christianity is always a contemporary problem, although with very excessive demands. The Orthodox Church has encountered this problem since the earliest times, afterwards in the whole course of history until the present time. The aim of this writing is to renew this subject exactly because of the need for Church's Canonical tradition presentation concerning this problem, in order to give answers to contemporary challenges. This issue includes many themes: the question of Sacred confessions which are practiced by non Orthodox Christians (who pay the special attention to the confession of baptism and the priesthood), the question how to apply the accuracy and

²⁵ Георгије Драгаш, *Начин примања римокатоличких обраћеника у Православну Цркву*, Каленић, Крагујевац 2008, 255. стр.

²⁶ „Ове одлуке су засноване на акривији старих канона али такође и због агресије римокатоличких врхова према Православљу, што је појачало став да су римокатолици јеретици. Заиста је таква била латинска агресија према Православљу да су Руси веровали да су Латини потпуно покварени јеретици или чак атеисти“, Георгије Драгаш, наведено дјело, 258. стр.

²⁷ Еп. Никодим (Милаш), наведено дјело, 278. стр, н. 186

economy in the canons, the matter of the Orthodox Church bounds as well as the formation of three accepting conditions for the converting ones. Perceiving the way how the Orthodox Church treats those who approach to it with wish to be accepted again, it is clear that the Orthodox Church has always encountered them with wisdom and apart from the influence with great religious zeal, and also very conscientiously in order to preserve the canonical order and to protect the orthodox doctrine. That kind of the approach is also necessary in our times that are extremely burden with their relation with the Catholic Church and Protestants. It is of great importance the dialog with the Catholic Church because it has been burden with many historical problems which are, particularly for the Orthodox, full of difficult and dramatic experience. That is the reason why this problem is not so easy to solve and demands great caution and evading quick answers. It is necessary to explain all vagueness and therefore the Orthodox Church leads a dialog with non Orthodox confessions by right of the apostolic and patristic tradition of the Orthodox Church, and the teaching of the Ecumenical Councils and the Local Councils. Assuredly any dogmatic concessions and compromises in matter of faith are excluded.

The Orthodox attitude is that the approach to the unity for non Orthodox is a matter of healing and metamorphosis of the dogmatic and canonical conscience.